

MIGIRDİÇ MARGOSYAN

23 Aralık 1938'de Diyarbakır'da, Hançepek Mahallesi'nde (Gâvur Mahallesi) doğdu. Eğitimini Süleyman Nazif İlkokulu, Ziya Gökalp Ortaokulu, daha sonra İstanbul'daki Bezciyan Ortaokulu ve Getronagan Lisesi'nde sürdürdü. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi.

1966-1972 yılları arasında Üsküdar Selamsız'daki Surp Haç Tıbrevank Ermeni Lisesi'nde müdürlüğün yanı sıra felsefe, psikoloji, Ermeni dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. Daha sonra öğretmenliği bırakarak ticarete atıldı. Edebi çalışmalarını aralıksız sürdürdü. Marmara gazetesinde yayımlanan Ermenice öykülerinin bir bölümü **Mer Ayt Gogmeri** [Bizim Oralar] adıyla kitap haline getirildi (1984) bu kitabıyla 1988'de, Ermenice yazan yazarlara verilen Eliz Kavuççuyan Edebiyat Ödülü'nü (Paris-Fransa) aldı. *Gâvur Mahallesi* (1992), *Söyle Margos Nerelisen?* (1995) ve *Biletimiz İstanbul'a Kesildi* (1998) adlı Türkçe kitaplarını, 1999'da ikinci Ermenice kitabı *Dikrisi Aşeren* [Dicle Kıyılarından] izledi. *Gâvur Mahallesi* Avesta Yayınları tarafından *Li Ba Me, Li Wan Deran* [Bizim O Yörelere] adıyla Kürtçe olarak yayımlandı (1999). Türkçe kaleme aldığı *Tespîh Taneleri* (2006) adlı anı-romanı yazarın yayınevimizden çıkan son kitabıydı.

Evrensel gazetesinde yazdığı makalelerin bir bölümü **Çengelliğne** adıyla yayımlandı (1. Baskı: Belge Yayınları, 1999; 2. Baskı: Aras Yayıncılık, 2010). Aynı gazetede "Kırveme Mektuplar" adlı köşesinde yazmayı sürdüren Margosyan'ın bu makalelerinin bir bölümü Lis Basın-Yayın tarafından *Kırveme Mektuplar* adıyla 2006'da Diyarbakır'da yayımlandı. 1996-99 yılları arasında Agos gazetesinde yayımlanan makalelerinden yapılan bir seçki olan *Zurna* 2009'da, *Yeni Yüzyıl* ve *Gündem* gazetelerinde yayımlanan makalelerinden derlenen *Kürdan* 2010'da yayınevimizce kitaplaştırıldı.

u s u l g e r e ğ i

Bu kitapta, Ermeni alfabesinden Latin alfabesine yapılan transkripsiyonlarda kurallara uymaktan çok, özellikle Ermeniceye aşına okurlar dikkate alınarak, telaffuz ağırlıklı bir yazım tercih edilmiştir.

Diyarbakır ağızına özgü kimi sesleri Latin harfleriyle karşılamak zor olduğundan, kimileri için okuma zorluğu yaratsa da, Diyarbakır ağızının tadını yaşamak isteyen okuyucuları dikkate alarak, örneğin, “k” harfi yerine “ğ” ve “ğh” içeren yazımlardan kaçınmadık.

Türkçe yazımda da Adam Yayınları Ana Yazım Kılavuzu’na uyulmaya çalışılmıştır. Kürtçe sözcükler ise kendi yazımlarıyla verilmiştir.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

**SÖYLE MARGOS
NERELİSEN?**

A r a s Y a y ı n c ı l ı k
İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 231/Z
34430 Tünel, Beyoğlu - İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com

ARAS - UPUU 003

Söyle Margos Nerelisen?
Mıgırdiç Margosyan

Kapak Tasarımı
Vartan Paçacı

Kapak Fotoğrafi
'Puşi'cilik yapan dört Ermeni gencinin
Dağkapı'da çektiardikleri *Diyarbakır Hatırası*, 1947
Soldan sağa: Bedros Başak, Yakup Bostancı (Keke Yako),
Giragos Başak. Oturan: Rişar (Reşit) Taşçıyan

© 1995, Aras Yayıncılık

ISBN 978-975-7265-03-9

Baskı
Sena Ofset
2. Matbaacılar Sitesi 4NB7-9-11 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 03 21

Birinci Baskı: Nisan 1995, İstanbul
Dokuzuncu Baskı: Mayıs 2010, İstanbul

SÖYLE MARGOS NERELİSEN?

ÖYKÜ

MIGİRDİÇ MARGOSYAN

Yazılarımda, bizim oraları anlattım,
gördüğüm ve yaşadığım gibi.
Tipleri ve adlarını hemen hemen aynen
verdim, değiştirmeden, oldukları gibi.
Onlardan, o bacolardan, o dayılardan,
o amcalardan çoğu öte tarafa göçmüşlerdir.
Adları, hatıraları biraz da bu
satırlarda, bu kitapta yaşasın.

Önsöz

“Önsözler genellikle okunmaz...”

Mihitarist ‘vartabed’ Arsen Aydınyan, 1866 yılında Viyana’da Ermenice olarak yayınlanan sekizyüzkırk sayfalık eşsiz eseri “Çağdaş Ermeni Dilinin Dilbilgisi” adlı kitabının önsözünü bu cümleyle başlatır, ama altı sayfalık bir önsöz yazmaktan da kendini alamaz.

Biz de Aydınyan kadar olmasa da, Ermenice edebiyat ürünleri Türkçe’de pek bilinmediği ve kimi örnekleri Türkçe’ye ancak son yıllarda, o da çok sınırlı olarak aktarıldığı için, elinizdeki kitabın ardalanına ilişkin olarak birkaç söz etmeden geçemedik.

“Gâvur Mahallesi” adlı kitabıyla Türkçe olarak da okunmaya başlayan Mıgırđıç Margosyan, Ermenilerin kavaragan kraganutyun dedikleri ve Türkçe’ye ‘köy edebiyatı’ veya ‘taşra edebi-

yatı' olarak çevrilebilecek bir ekolün yaşayan son temsilcisi olarak adlandırılmıştır.

*

Ermenice edebiyatta taşra edebiyatının temelleri iki koldan atılmıştır: Kafkasya'da veya bugünkü İran ve Ermenistan'da konuşulan 'Doğu Ermenicesi' ve Anadolu topraklarında, 1915'ten sonra da birçok ülkeye dağılan Ermenilerce konuşulan 'Batı Ermenicesi' lehçesi ile... Bu iki lehçenin dilbilgisi ve ses değerleri yönünden farklılıklarına karşın, hem konuşma, hem de yazı dili olarak iki ayrı dünya yaratacak özellikte olmaması ve karşılıklı, özellikle aydınlar arasında hiç sorunsuz anlaşılıyor olması, taşra edebiyatının beslenme kaynaklarının kendi içinde bir bütün olmasını da getirmiştir.

Ermenice edebiyatta köyün işlenmesi, ancak 19. yüzyılda başlar. Halk şiiri, folklorik sözlü ürünler, bütün dallarıyla çok daha erken gelişmiş ve klasik Ermenice edebiyatta, çağına göre az ya da çok etkisini göstermiştir; ama panoraması, törenleri, töreleri, yaşantısı, örf ve adetleri, özgün karakteriyle, köy, Ermenice edebiyatta, 19. yüzyıldan önce hemen hemen hiç gözükmez.

Ermenice edebiyata köyün ilk, gerçek anlamda ve ciddi biçimde girişi, 19. yüzyılda Haçadur Apovyan ile olmuştur. Kendisi gibi Doğu Ermenicesi ile yazan Broşyants, Raffi, Muratsan, Leo, Aharonyan, V. Papazyan, Şirvanzade gibi yazarlar, bazı eserlerinde Ermeni köylüsünü betimlemişler, Kamar Katiba, Hovhannesyan ve İshahagian da bu temaya şiirlerinde yer vermişlerdir.

Batı Ermenicesinde ise halk şarkılarına, ortaçağın "aşuğ" şiirlerine ilk eğilen, (Peder) Ğevont Alişan'dır. Özellikle Van ve Muş yöresinde matbaa, gazete ve okul kurarak edebi bir atılma öncülük eden (Peder) Hırimyan Hayrik, "Dede ve Torun" adlı eserinde Ermeni köyünü, köy yaşamını betimleyip yorumlar. Onun öğrencisi de olan (Peder) Karekin Sırvantsdyants ise, karış karış dolaştığı Anadolu'da derlediği ürünlerle Ermeni folklorunun kuruculuğunu yapmış, Ermeni halk hikayelerinin ve şar-

kılarının zengin bir antolojisini yayınlamış, gezi notlarıyla da Ermeni köyü ve köylüsünün en ilginç betimleyicilerinden biri olmuştur. Onun folklorik çalışmalarını Çituni zenginleştirirken, edebi yönünü de Palulu Melkon Gürciyan (1859-1915). Muşlu Keğam Der Garabedian (1865-1918), Harputlu Hovhannes Harutyunyan (1860-1915) ve Siverekli Rupen Zartaryan (1874-1915) sürdürmüştür.

Ermenice edebiyat başta İstanbul ve Tiflis olmak üzere, Venedik, Paris, Viyana, Moskova, İzmir gibi çok farklı metropollerde gelişmiştir. Taşra edebiyatının da en civcivli merkezi İstanbul olmuştur. Bu tür, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında Anadolu'nun çalkantılı siyasal, toplumsal ortamının ürünü olarak, kendisini adeta aşağıdan zorlamayla dayatmış, İstanbul Ermeni edebiyat çevrelerinde İstanbul-taşra ikilemi çerçevesinde yoğun tartışmalar yaratmıştır.

1915'ten sonra taşra edebiyatı temsilcilerinin çoğunun yaşama veda etmesiyle bu türün örnekleri Anadolu'dan çok uzakta, başka ülkelerde verilir olmuştur. Buna en çarpıcı örnek, 1913'te Amerika'ya göçen ve orada Hamasdeğ mahlasıyla yazan Harput'un Perçenç köyünden Hampartsum Gelenyan'dır.

*

Taşra edebiyatının İstanbul'da artık örneklerini vermez gözüktüğü Cumhuriyet döneminde, Erzincan'ın Armıdan köyünden Hagop Mıntsuri (1886-1978), adeta közler içinden yeni bir alev olarak belirir ve Gabuyd Luys (1958), Armıdan (1966), Grung Usdi Gu Kas (1974) adlı eserleriyle, taşra edebiyatından yeniden söz edilmesini sağlar.

Okuyucunun Türkçe'de Tarih Vakfı yayınları arasında çıkan "İstanbul Anıları" adlı kitabıyla tanıdığı Mıntsuri'nin genç çağdaşı Margosyan ise, Mıntsuri ile birlikte "artık bitti" denilen taşra edebiyatının bu kez yeni bir düzlemde gündeme gelmesine neden olur.

İstanbul'da 1940'tan beri yayın hayatını sürdüren günlük Er-

menice gazete Marmara’da yayınladığı ve ilk kez 1984’te “Mer Ayt Goğmerı” adıyla kitaplaştırılan öykülerinde Diyarbakır yöresini anlatan Margosyan, objektifini özellikle 1940’lı, 1950’li yıllarda Diyarbakır’daki sıradan insanların günlük yaşamlarına odaklayarak bu tarihi, kozmopolit şehirden ilginç kesitler sunar ve birçokları için yeni, sevecen bir pencere açar.

Mintsuri, 21 Kasım 1974’te Marmara gazetesinde yayınlanan Margosyan’ın “Halil İbrahim” adlı öyküsünden etkilenecek, yazara gönderdiği ve yine 18 Mart 1976’da Marmara’da yayınlanan mektubunda şöyle der: “[Öykünü kağıtlarımın arasında bulunca] sevindim ve tekrar okudum. Gene güzel buldum. Öykün kadar, söyleme biçimin de tam benim sevdiğim türden. Ben de öyle yazarım. Bir madendi çıkardığın, hayır, topraktan değil, kendi ocağındandı, kendi içinden. Bilir misin, her zaman olmaz bu. Bu, saf altındı, taşa, toprağa bulanmıştı, silip temizlemiştin. Taşralı rengini korumak için isteyerek bırakmıştın, diyorum ben...”

Yazar hakkında daha fazla söz etmektense, elinizdeki kitabı sunmakla yetiniyoruz. Taşra edebiyatına gelince... “herhalde bu son” gibi bir yargı erken olsa da, halihazırda, İstanbul Ermeni yazarları arasında Margosyan’dan başka bu tür eser verene rastlanmamakta, ancak gene gazete sütunlarında zaman zaman eski kuşaktan insanların yayınladıkları kimi anılar göze çarpmaktadır.

Ve son olarak, bu kitapta yer alan öykülerin bir bölümünün Ermenice’den çeviri olmayıp, doğrudan doğruya Türkçe yazılmış olması, Margosyan’ın salt Ermenice edebiyat içinde değil, aynı zamanda Türkçe edebiyat içinde de değerlendirilmesi gereğine işaret etmektedir.

Aras Yayıncılık

“Pışt Bemurad, Pışt”

Bizim oralarda, bizim yörelerde, Diyarbakır’da, Dicle kıyı-
larında, ulu Tanrı’mızın güneşi, özellikle yaz aylarında g-
neş olmaktan çıkar, ateş topuna dönüşür, başımızdan aşa-
ęı acımasızca yağar, avlumuzun zavallı yaşlı siyah taşlarına
reklenirdi. Toprak evimizin bu yaşlı taşları da gün boyu
durmadan başlarını gök yüzüne çevirir, gelen geçen bulut-
lardan bir damla yağmur, iki damla gözyařı dilenir, yařam
kavgasında ‘su, su, suuu’ diye inlerlerdi.

Anam Hıno, avlumuzun taşlarının taş kesilerek sonsu-
za dek susmadıklarını, aksine ‘suu, suuu’ diye yalvarıp ya-
kardıklarını hisseder, o andaki işini yarım bırakır, avluda-

ki kuyudan birkaç kova su çeker ve ‘şaarr’ diye dilenci taşların başından aşağı boca ederdi. Avlumuzun bu bağı yanık taşları daha fazlasını kana kana içemediklerinden, kuyumuzun serin taşlarını kiskanır, hasetlerinden çatlar, sinirlerinden küplere biner ve kızgınlıklarından köpürerek gökyüzüne doğru bulut gibi yükselen buharlarını koyverirken bir yandan da dualarını esirgemezlerdi:

“Tuttuğun taş altın olsun Hanım Baco!”

“Ölmüş baban Halo’nun ruhuna rahmet!”

Anam, taşlarımızın taş yüreklerinden yükselen bu dualarına sevinir, o da daha geçenlerde ölen babası Halo’nun ruhu için Tanrı’dan rahmet diler, avludaki kuyudan bir “sıtıl” su daha çekerek yüzünü, gözünü yıkar, artık tek tük kırılmaya başlayan saçlarını ıslatır, birazcık serinleyince “oğh, oğh, oğhhh” diyerek mutfağa yönelir, az önce yaktığı odun ateşine yerleştirdiği sacın üstünde yufka ekmeği pişirmeye koyulurdu.

Nenemin çamaşır ipindeki uzun donunun avluya vurmuş gölgesinde, bir gözü açık, diğeri yarı kapalı, uyumaya çalışmış evin kedisi Mestan sıcaktan bunalar, yerinden kalkar, gezinir, tembel tembel, miskin miskin esner, başını sağa sola çevirerek bunaltıcı bu yaz gününde gidecek başka yer, daha serin, kuytu bir köşe arardı. Aslında Mestan akıllı, uyanık bir kedi idi. Deneyimlerine dayanarak biliyordu ki, Dicle kıyılarında, Dicle sularının yüzyıllardan beri akıp gittiği bu yörelerde, eski adıyla Amit, bir adıyla Dikranagerd, daha sonra Diyarbekir ve nihayet Diyarbakır denen, etrafı Çin Seddi’nden sonra dünyanın en uzun surlarıyla çevrili bu beldede, bu tarihi kentte, gökyüzünde ulu Tanrı’nın hiç sönmeyen ve hiç eksilmeyen güneşinin asılı durduğu bu yaz aylarında, bu taşlarda yürü-

meye kalkışmak ancak aptal, salak, mankafa kedilerin işiydi. Bu nedenle her yıl üşenmeden doğurduğu yavrularına, sayılarını kendisinin de çoğu kez unuttuğu torunlarına, kulaklarına küpe olsun diye her fırsatta şu sözleri tekrarlayıp duruyordu:

“Hanım Baco avluyu yıkamadan, Senem Baco’nun uzun basma donunun gölgesinden sakın kıpırdamayın ha! Yoksa güneşin altında pişen taşlar kızgınlıklarını sizden almaya kalkışır, minik ayaklarınızı cız ederler.”

Mestan’ın akıllı oluşu dışında bir özelliği de iki kuyruklu oluşuydu. Bunu saçma bularak kedilerin iki kuyruklu olamayacağını söyleyebilir ve haklı olarak da kedilerin ne zamandan beri iki kuyruklu olduklarını sorabilirsiniz. Ama öyleydi. İki kuyrukluymuştu. Birisi anadan doğma uzun kuyruğu, diğeri de sonradan peşine takılan kuyruğu, yani ben!

Ben henüz Mestan’ın kuyruğu falan değilken, uslu uslu anamın memelerini emiyor, tatlı tatlı sütümü içiyordum. O günlerde Mestan da anasının memelerinin peşindeydi. Aslında bu süt emme konusunda ben Mestan’a bayağı fark atıyordum. Anamın hastalanıp yorgan döşek yatması, benim sütsüz kalmam için yeterli bir neden değildi. Ben bu gibi durumlarda hiç aç kalmıyordum. Anam hasta idiye, kapı komşumuz Verto Baco da mı hastaydı? Hadi diyelim ki o da hasta veya hasta değil de, bu cehennemi sıcakta yapacak başka işi yokmuş gibi kalkıp Deve Hamamı’na yıkanmaya gitmiş! Peki ama başka “baco” yok muydu memesini ağzıma tıkacak? Mestan’ın anasının memeleri mahallemizin tüm “baco”larının memeleriyle yarışabilir miydi? Hem ben avazım çıktığına ciyaklayarak bütün bir mahalleyi ayağa kaldırmayı, sesimi Gâvur Mahallesi’nin, Gâvur Meydanı’nın en sağır “baco”larına bile ulaştırabil-

mevi başarabiliyor ve bunu sıkça yapıyorsam tostoparlık olmaz mıydım?

Evet, ben Mestan'ın ikinci kuyruğuydum. Mestan nerede, ben orada! Mestan kıtık dolu sedir yastığının yanına kıvrılmış uyumaya mı çalışıyordu? Ben de emekleyerek, yuvarlanarak gidip yanına kıvrılıyordum. Mestan avludaki geniş taş mutfağımıza yönelip bir şeyler mi aşırmayı planlıyordu? Ardından hemen yetişiyordum. Mestan uzun kuyruğunu bir yerlere sıkıştırıp can havliyle miyavlamaya mı başladı? Ben de korkumdan, avazım çıktığına ağlamaya başlıyordum. Canı yandığında ona ne kadar acıdığımı seziyor, kuyruğunu pabuç kadar büyük diliyle temizledikten sonra, bu kez de benim çıplak ayaklarımı, ellerimi, yüzümü yalıyordu. Mestan avludaki taş merdivenlerden eyvana tırmanırken, ben de peşinden sekiyordum. O, pençeleri üzerinde gerinerek basamakları bir bir geçip giderken, ben de aynı yöntemle tırmanmaya çalışıyordum. Bunu zaman zaman gerçekleştiriyor, zaman zaman da kendimi en alt basamağın başında buluyordum... Beceriksizce düşüp kafamı gözümü yardığında, ağzımı burnumu dağıttığımda, dizimi dirseğimi kanattığımda, hemen ağlayıp zırlıyordum. İki gözüm iki çeşme, burnumu çeke çeke ciyaklamalarıma, eyvandan beni seyreden Mestan'ın miyavlamalarına, anamın feryatları yetişip koroyu tamamlıyordu:

“Uyy, uyy, ezim ezim ezilesen, geberesen! Uyy, uyy, uyy, işşallah kurtlanasan, koğhasan, eşegin oğli! Gene nereden düştün?”

Anam sorusunun cevabını zaten beklemiyordu. İşini yarım bırakarak can havliyle 'eşşoğlu'sunun yanına koşuyor, yerden kaptığı gibi doğruca kuyunun başına götürerek kanayan elimi, yüzümü yıkıyordu. Tüm bunların kimin

başının altından çıktığını bildiğinden, korku belasına kaçıp damdaki tahta yağmur “çırton”unda gizlenmeye çalışan Mestan’a veryansın ediyordu:

“Pışt bemurad, pışt!”

Mestan bu gibi durumlarda Hanım Baco’nun neden her defasında kendisini suçlu bulduğuna, bunca akıllılığına rağmen bir türlü akıl sır erdiremiyordu. Onun neden ikide bir kendisine “bemurad” diyip beddualar yağdırdığını, “pışt, pışt” diyerek neden horlayıp kovaladığını anlamakta zorluk çekiyordu. Oysa yaptığı tek şey, onun bu boklu, bu bitli, sulu göz oğluna arkadaşlık etmekti. Ama hep kendisinin suçlanmasına kızıyor, kem talihine küsüyordu. Ben ağlamamı sürdürürken Mestan damdan atlayıp dut ağacının gövdesinde tırnaklarını kaşıyıp sivrilttikten sonra, ağacın dalları arasında bir süre etrafın yatışmasını bekliyor, Hanım Baco’nun öfke dolu tek gözünden uzakta dinlenmeye çekiliyordu.

Burada kilisemizin papazı Der Arsen’in kutsal İncil’i önünde diz çöküp şu gerçeği belirtmek gerekir: Anam genelde “eşegin oğlu” ile “bemurad”ı karıştırıyordu. Bunu özellikle ikimizin de tostoparlak olduğu, ikimizin de emeklediği, yerde dört ayak üstünde sürüklendiği günlerde daha çok yapıyordu. Anamın memelerini her fırsatta emerek, yerde bulduğum, tutabildiğim, elime geçirdiğim her şeyi yiyerek topaç gibi olmuştum. Zekice denemelerim sayesinde artık kesinlikle biliyordum: Teneke kesicidir! Mıh, delicidir! Arı soktuğunda canın acır, parmakların veya burnun şişer! Ateşe dokunduğunda yanarsın! İşin ilginç yanı, benim bütün bu dahiyane buluşlarıma karşılık, hemen ardından da anamın gecikmiş uyarıları gelir, kulaklarımda çınlardı:

“Uyy, başan başından böyük daşlar yağa! Tenekeyle oynama! Bağh, elin kestın!”

“Uyy, geberesen, gidesen! Görmisen? Pasli nal miğhına basmışsan. Ula, ayağın delınacağ!”

“Uyy, kor ocağ olasan köpeğın oğlı! Eşek arusını niye yedin? Dilin şimdi davul kimi şişecağ!”

“Uyy, ceennem ataşında kömür kimi yanasan! Ula, ataş elle tutulur?”

Ben, mıhları, tenekeleri, ateşi, arıları keşfettiğim dönemlerde, Mestan çok daha yararlı, lezzetli yiyeceklerle tanışıp duruyordu. Gizlice, kimselere görünmeden yürüttüğü bir parça otlu peyniri veya mutfaktaki et çengelinde asılı duran, üstünde sineklerin cirit attığı bir parça kuyruk yağını, bez torbalar içinde eyvanın direklerinden asılarak kurumaya bırakılmış, şeytanın bile zor ulaşabileceği nefis bir sucuğu, sucuğa yetişemediği zamanlarda hemen yanibaşındaki bol çemenli pastırmayı kaptığı gibi dama fırlayıp şapur şupur midesine indiriyor, giderek benim gibi o da tom-bullaşıyordu.

Mestan’ın gizlice, yavaş yavaş, çaktırmadan yürüttüğü ufak tefek yiyeceklere, anam başlangıçta uzun boylu bir tepki göstermedi. Görmezlikten geldi. “Küçüktür, daha barmağ kederdir” dedi ve biri zaten görmeyen gözlerini bu tür olaylar karşısında tümenden kapattı. Mestan onun bu iyi niyetinin pek farkında olmadı. Anamın boş verip görmezlikten gelişini yanlış değerlendirdi. Onu hepten kör sandı. Giderek şımarı, işi yüzüzlüğe vurdu. Anamın ise sonunda sabrı taşı. Artık Mestan’a dersini verme zamanının geldiğine karar verdi. Önce tatlı dille uyardı:

“Mestan, ğırğızlığ yapma!”

Mestan’ın hemen hemen hiç tınmadığını, laf dinleme-

ye hiç niyetli olmadığını görünce bu kez aynı cümleyi bir de Kürtçe yineledi:

“Mestan, dızı neke!”

Mestan sanki hiç Kürtçe bilmiyormuş gibi, sanki Kürtçeyi daha önce hiç duymamış gibi, anlamamazlığa vurarak, tutturduğu yolu inatla sürdürerek tam anlamıyla sağırılık numarasına yattı. Anam onun sağır olmadığını çok iyi bildiğinden, belki kulaklarını daha iyi açar, belki bu kez söz dinler düşüncesiyle yine Mestan’ın kulakları dibinde ve daha yüksek sesle, Zazaca tekrarlardı:

“Mestan, dızdeniye meke!”

Anamın tanıdığı benim gibi götü boklu Mestan gitmiş, yerine sanki hiç tanımadığı bir uyuz kedi gelmişti. Anamın tüm çabalarına, tüm didinmelerine karşılık, işi daha da azıtıyor, laf dinleyeceğine, vurdumduymazlıkta diretiyordu. Hanım Baco aslında iyi, hatta yufka yürekliydi. Hiç kimsenin kalbini kırmak istemezdi. İyilik yapmaktan hoşlanır, mutlu olurdu. Hayvanlara karşı da merhametli davranır, onları elinden geldiğince kollardı. Sabrına biraz daha sabır katıp son bir kez de, Mestan daha çok küçükken, daha bir “kırtık”ken kulağına eğilip öğrettiği Ermeniceyle söylemeyi denerdi.

“Mestan, koğutyun mene!”

Anam dil konusundaki tüm bilgisini, tüm kültürünü Mestan’ın önüne serip döktüğü halde, onu, tuttuğu bu yanlış yoldan vazgeçiremeyeceğini, harcadığı çabaların boşa gittiğini acı da olsa, istemiyerek kabullendi. Hanım Baco’nun bütün iyi niyetine karşılık, Mestan, bir parça peyniri, bir parça sucuğu, pastırmayı tercih etmekte sakınca görmüyordu. Kısaca Mestan yoldan çıkmıştı. Başka dillere kulak asmıyor, kendi dilinin doğrultusuna gidiyordu.